

رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی با سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر تهران

شیوا احمدی^۱، فرزانه گلکار^۲

^۱ کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی با سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر تهران بود. روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهر تهران بود که از این میان با استفاده از جدول مورگان و روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای مرحله‌ای (به این صورت که ابتدا چند منطق و در هر منطقه چند مدرسه و سپس در هر مدرسه چند کلاس مشخص شدند) ۳۱۹ نفر دانش‌آموز پسر به عنوان حجم نمونه انتخاب شد. دانش‌آموزان به پرسشنامه‌های تیپ‌های شخصیتی نئو (۱۹۸۵)، سبک‌های هویتی برزونسکی (۱۹۸۹) و سازگاری اجتماعی کالیفرنیا (۱۹۳۹) پاسخ دادند، پایایی در پژوهش حاضر برای تمامی مؤلفه‌های پژوهش بالاتر از ۰/۷۰ بدست آمد و به‌منظور سنجش روایی نیز از روایی محتوا استفاده شد. ضریب همبستگی چندگانه بین مجموع متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک برابر با ۰/۴۸ می‌باشد. همچنین مقدار ضریب تعیین (مجذور R) برابر با ۰/۲۳ می‌باشد که نشان‌دهنده میزان تبیین واریانس و تغییرات متغیر سازگاری اجتماعی توسط سبک‌های هویتی و ویژگی‌های شخصیتی و مؤلفه‌های آن می‌باشد. به‌نظر می‌رسد ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر گذار می‌باشند و تدارک برنامه‌هایی برای رشد سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان با توجه به در نظر گرفتن ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی اساسی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های هویتی، سازگاری اجتماعی.

مقدمه

توجه به مسائل دانش آموزان از جمله تحصیل موفق و تأمین سلامت جسمی و روانی، اجتماعی آن‌ها از مهم‌ترین اهداف برنامه‌ریزان آموزش دولت‌ها می‌باشد (فورستر، گریگسبای، بنیان، آنگر و ولنت^۱، ۲۰۱۵). دانش آموزان هر کشوری از سرمایه‌های فکری و معنوی آن کشور به شمار می‌روند (تودوروویک و میتروویک^۲، ۲۰۱۷) و توجه به متغیرهای روانشناختی در باب آنها اهمیت شایان توجهی دارد. از سوی دیگر روابط انسانی برای ارضای نیازهای اساسی دانش آموزان، مورد توجه اند و داشتن روابط مثبت و سالم با دیگران کلید رشد و کمال آدمی است. روابط، رفتار فرد را در یک بستر اجتماعی شکل می‌دهند و در عین حال در منحصر به فرد بودن شخصیت، هویت و مفهوم خویشتن نقش عمده دارند. امری که تحت عنوان سازگاری فرد با محیط و اجتماع تحقق می‌یابد. تیلور^۳ و همکاران (۱۹۹۱) سازگاری اجتماعی را مترادف با مهارت اجتماعی می‌دانند از نظر آنها مهارت اجتماعی عبارت است از توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران در زمینه ی اجتماعی خاص که در عرف جامعه قابل قبول و ارزشمند باشد.

تیپ های شخصیتی در دانش آموزان اهمیت وافری دارد و مؤثر بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان می باشد، شخصیت الگوی نسبتاً پایدار و ثابت اندیشه، هیجان ها و رفتار یک فرد است. شخصیت می‌تواند سازگار و یا ناسازگارانه باشد. «ناسازگاری» زمانی مطرح می‌شود که افراد قادر نباشند تفکر و رفتار خود را با محیط و تغییرات آن تطبیق دهند (سلیمی بنی، ۱۳۹۵)، سازگاری یا عدم سازگاری ارتباط نزدیکی با «انعطاف پذیری» دارد. یک شخصیت سالم با وجود ثبات و پایداری به میزانی از انعطاف‌پذیری بهره می‌برد؛ اما افراد ناسازگار در برخورد با موقعیت‌هایی که واکنش به آنها مستلزم تغییرات و تصمیمات جدید است، تفکر و رفتار انعطاف ناپذیری از خود بروز می‌دهند؛ بنابراین، اختلال شخصیت یعنی «رفتارهای ناسازگار و انعطاف ناپذیر در برخورد با محیط و موقعیت ها» (هافمن و همکاران^۴ ترجمه نقشبندی، ۱۳۸۶). ساختار شخصیت براساس الگوهای مختلفی تبیین شده است.

الگوی ۵ عاملی شخصیت با پشتوانه های نظری، تجربی و پژوهشی از معتبرترین و مشهورترین الگوهای شخصیت محسوب می شوند. این عوامل عبارت اند از: ۱- روان رنجوری^۵: تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی مانند ترس، غم، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت که در مجموع حیطة N را تشکیل می دهند. ۲- برونگرایی^۶: رویکردی پر انرژی در جهان مادی و اجتماعی که ویژگیهایی چون مردم آمیزی، فعال بودن، قاطع بودن و جرأت ورزی را شامل می شود و در مجموع حیطة E را تشکیل می دهند. ۳- تجربه پذیری^۷: عناصر تصور فعال، احساس زیباپسندی، توجه به احساسات درونی، تنوع طلبی، کنجکاوی ذهنی و استقلال در قضاوت که در مجموع حیطة O را تشکیل می دهند. ۴- توافق پذیری^۸: نودوستی، همدردی با دیگران، مشتاق کمک و باور نسبت به کمک کننده بودن دیگران، انتقادپذیر بودن و حرکت به سوی مردم که در مجموع حیطة A را تشکیل می دهند. ۵- وجدانی بودن^۹: قدرت مهار تکانه ها به نحوی که با وجدان بودن جامعه آن را مطلوب می داند، تسهیل کننده رفتار تکلیف محور و هدف محور، تفکر قبل از عمل، به تأخیراندازی ارضای خواسته ها، رعایت قوانین و هنجارها و سازماندهی و اولویت بندی تکالیف که در مجموع حیطة C را تشکیل می دهند (باریک و هانت، به نقل از حق شناس، ۱۳۸۵)، با توجه به مطالب گفته شده می توان گفت که شخصیت متغیر بسیار مهمی است و دانش آموزان بر اساس شخصیت خود دست به برخورد

1. Forster, Grigsby, Bunyan, Unger & Valente

2. Todorović & Mitrović

3. Taylor

4. Hofman & et al

5. neuroticism

6. extraversion

7. openness to experience

8. agreeableness

9. conscientiousness

متفاوتی با همکلاسی ها و معلمان می زنند.

سبک هویت یکی از موضوعات مهم روان شناسی رشد و مؤثر بر سازگاری اجتماعی به شمار می رود، سازگاری اجتماعی در سال های اخیر توجه پژوهشگران را به خود جلب کرده است. پژوهش های انجام شده بیشتر در زمینه رابطه سبک های هویت با وضعیت های هویتی مارسیا^۱ (۲۰۰۸)، پیشرفت تحصیلی، خودمختاری تحصیلی، روابط بین فردی (برزونسکی^۲، ۲۰۱۰)، سازگاری و سلامت روانی بوده است.

برزونسکی و کول (۲۰۱۱) فرض کرده است که افراد دارای وضعیت های هویتی مختلف در فرایندهای اجتماعی- شناختی که برای حل مسائل شخصی، تصمیم گیری ها و فرایند شکل گیری هویت استفاده می کنند، با یکدیگر تفاوت دارند. برزونسکی برای پردازش اطلاعات مربوط به هویت سه سبک ارائه کرده است. این سه سبک عبارتند از: سبک اطلاعاتی^۳، سبک هنجاری^۴ هنجاری^۴ و سبک سردرگم یا اجتنابی^۵.

سبک اطلاعات مدار: افراد دارای سبک اطلاعات مدار به طور فعال اطلاعات مربوط به خویش را جستجو می کنند، ارزیابی می نمایند و مورد استفاده قرار می دهند. آن ها درباره سازه های مربوط به خویش شک می کنند و می خواهند آن ها را آزمون کنند و هنگامی که با بازخوردهای متفاوتی روبرو می شوند می خواهند در ویژگی های هویت خود تجدید نظر کنند (برزونسکی و کول، ۲۰۱۱). سبک هنجاری: افراد دارای سبک هنجاری به سئوالات هویت و موقعیت های تصمیم گیری با پیروی از تجویزها و انتظارات افراد مهم پاسخ می دهند. تحقیقات نشان می دهد که آن ها نیز هشیار و بشاش هستند اما برای ابهام تحمل کمی دارند و نیاز قوی به ساختار و حصار شناختی دارند (برزونسکی و سالیوان^۶، دالینگر^۷، ۱۹۹۵). سبک سردرگم سردرگم یا اجتنابی: افراد دارای سبک سردرگم یا اجتنابی از رویارویی با مسائلی و تصمیم های شخصی بیزارند. اگر این افراد زیاد معطل بمانند و با تعلل مواجه شوند واکنش های رفتاری نشان می دهند و با خواسته ها و مشوق های موقعیتی کنترل می شوند (برزونسکی، ۱۹۹۴، فراری^۸، ۱۹۹۶، دالینگر^۹، ۱۹۹۵).

با توجه به اینکه پژوهشی در راستای ارتباط متغیرهای مذکور انجام نشده است و خلأ پژوهشی در این زمینه احساس می شود، لذا محقق در این زمینه تلاش می کند تا به بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و سبک های هویتی با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان پسر مقطع متوسطه شهر تهران بپردازد؛ و در پی پاسخ به این سؤال است که آیا ویژگی های شخصیتی و سبک های هویتی توانایی پیش بینی سازگاری اجتماعی را دارند؟

روش پژوهش

با توجه به هدف این پژوهش که به دنبال بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و سبک های هویتی با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان پسر بود، این پژوهش از نظر هدف، کاربردی بود زیرا پژوهشگر نتایج این پژوهش را به جامعه آماری تعمیم می دهد و قصد دارد تا با آرایه پیشنهادها از نتایج پژوهش در جامعه آماری بهره گیرد. روش پژوهش بر اساس روش گردآوری داده ها توصیفی از نوع همبستگی بود؛ زیرا پژوهشگر رابطه بین متغیرهای پژوهش را مورد بررسی قرار می دهد. علاوه بر آن روش این پژوهش از نظر نوع داده کمی (گردآوری داده ها از طریق پرسشنامه) و از نظر مقطع زمانی عرضی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان پسر تهران بودند. از آنجایی که مطالعه کل جامعه آماری مستلزم صرف هزینه و وقت زیاد

1. Marsia

2. Berzonsky

3. Information style

4. Normative style

5. Diffuse/Avoidance style

6. Sullivan

7. Dollinger

8. Ferrari

9. Dalinger

می باشد، لذا از بین افراد جامعه با استفاده از جدول مورگان حجم نمونه تعداد ۳۱۹ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند برای انتخاب افراد نمونه از روش نمونه گیری خوشه ای استفاده شد. بر این اساس پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی در میان ۳۱۹ دانش آموز پسر توزیع شدند و بعد از گردآوری داده ها مورد تحلیل قرار گرفته شدند.

ابزار گردآوری داده ها

۱- پرسشنامه ویژگی های شخصیتی (نئو): فرم کوتاه و تجدید نظر شده: تست NEO-PI-R فرم تجدید نظر شده‌ی پرسشنامه شخصیتی NEO و جانشین آن است که توسط کاستا و مک کری^۱ (۱۹۸۵)، تهیه شده است (گروسی، ۱۳۸۰). این آزمون حاوی ۲۴۰ سوال است و دارای دو فرم S (درجه بندی توسط خود فرد) و فرم R (درجه بندی توسط دیگران) می باشد که پنج عامل اصلی شخصیت و شش خصوصیت در هر عامل را اندازه می گیرد و به این ترتیب، ارزیابی جامعی از شخصیت فرد ارائه می دهد. این تست در ایران توسط گروسی (۱۳۸۰)، ترجمه، هنجاریابی و اجرا شده است. در این تحقیق از فرم کوتاه و ۶۰ سوالی این آزمون (NEO-FFI) استفاده می شود که سوالات آن در یک مقیاس لیکرت پنج درجه ای به صورت کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم می باشد و توسط خود فرد پاسخ داده می شوند. مک کری و کاستا (۱۹۸۳)، فرم ۶۰ سوالی نئو را بر روی ۲۰۸ دانشجو به فاصله ۳ ماه اجرا کردند و ضرایب پایایی ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ را به ترتیب برای عوامل N، E، O، A و C به دست آوردند (گروسی، ۱۳۸۰). روشن و همکاران (۱۳۸۵)، نیز آلفای کرونباخ عوامل این آزمون را در دامنه ۰/۷۲ (برای گشودگی) تا ۰/۸۷ (برای روان رنجوری) اعلام کرده است. در تحقیق مانی (۱۳۸۳)، پایایی باز آزمون به فاصله دو هفته برای مقیاس های این تست، بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ و دامنه ی ضریب همسانی درونی آن ۰/۶۸ تا ۰/۸۶ گزارش شده است. اکثر تحقیقات، اعتبار این مقیاس را (با استفاده از همبستگی فرم S و R) مورد تأیید قرار دادند (گروسی، ۱۳۸۰). مک کری و کاستا (۱۹۸۹)، درباره روایی این آزمون اظهار داشتند که ابزار کوتاه شده نئو (NEO-FFI) با فرم کامل آن مطابقت دقیقی دارد و همبستگی بین این نسخه ها را بیش از ۰/۶۸ اعلام داشتند. مک کری و کاستا (۲۰۰۴)، در مطالعه ای که به منظور تجدید نظر در پرسش نامه NEO-FFI بر روی ۱۴۹۲ نفر از افراد بزرگسال انجام دادند ضریب همبستگی این آزمون را با آزمون نئو ۲۴۰ سوالی برای پنج عامل روان رنجورخویی (N)، برون گرایی (E)، باز بودن (O)، توافق (A) و وجدانی بودن (C) به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۳، ۰/۹۱، ۰/۷۶ و ۰/۸۶ گزارش کردند. برناردو و همکاران (۲۰۰۵)، همبستگی موجود بین ابعاد اصلی را در دو فرم NEO-FFI و NEO-PI-R، بین ۰/۸۷ تا ۰/۹۳ گزارش کردند. کیامهر (۱۳۸۱)، در پژوهش خود که بر روی دانشجویان شهر تهران انجام داد. ضریب همبستگی این آزمون را با آزمون ۲۴۰ سوالی نئو برای پنج عامل آن به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۹۱، ۰/۷۱، ۰/۷۸ و ۰/۷۵ گزارش کرده است. هم چنین در پژوهش حاضر، برای محاسبه ی پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برابر با ۰/۸۴ به دست آمد (سلیمی بنی، ۱۳۹۵).

۲- پرسشنامه سازگاری اجتماعی کالیفرنیا^۲: این آزمون نیمرخ سازگاری فردی و اجتماعی فرد را اندازه گیری می کند و توسط تورپ، کلارک و تیکز^۳ در سال ۱۹۳۹ (به نقل از خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۸۱) برای اولین بار منتشر شد و در سال ۱۹۵۳ مورد تجدید نظر و بازنگری قرار گرفت. آزمون دارای ۵ سطح سنی پیش دبستانی، دبستانی، راهنمایی، دبیرستانی و بزرگسالی است، که سطح دبیرستانی آن در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است. این آزمون دارای دو آزمون عمده سازگاری خویشتن^۴ و سازگاری اجتماعی^۵ است. هر آزمون دارای شش مقیاس است و سطح دبیرستان آن در هر مقیاس ۱۵ سؤال دارد، که با احتساب ۱۲ مقیاس تعداد کل سوالات آن ۱۸۰ سؤال است. در بخش سازگاری اجتماعی شش زیر مقیاس به ترتیب عبارتند از: قالب های اجتماعی، مهارت های اجتماعی، گرایش ضد اجتماعی، روابط خانوادگی، روابط مدرسه ای و روابط اجتماعی. در دفترچه راهنمای آزمون گزارشی در خصوص روایی آزمون به صورت روش تجربی وجود ندارد و فقط بیان شده

1. McCrae & Costa

2. California test of personality.

3. Thorpe, clark & Tiegs

4. self adjustment

5. Social adjustment

است که سؤالات آزمون بر اساس قضاوت معلمان، مدیران و واکنش دانش آموزان و نیز ضریب همبستگی نقطه ای^۱ انتخاب شده است. هماهنگی درونی آزمون به وسیله دو نیمه کردن آزمون با روش اسپیرمن براون برای خرده آزمون های سازگاری اجتماعی از $(\alpha = 0/87)$ تا $(\alpha = 0/90)$ گزارش شده است که نشان می دهد تمام سؤالات شش زیر مقیاس از انسجام درونی مناسبی برخوردار دارند. هماهنگی درونی آزمون شخصیت کالیفرنیا در پژوهش خدایاری فرد (۱۳۸۵) با استفاده از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفته و ضریب آلفای کرونباخ برای کل آزمون برابر با $(\alpha = 0/98)$ به دست آمد، که نشان دهنده همسانی درونی مناسب این آزمون است. ضرایب پایایی این مقیاس را برای مقیاس شخصی بین ۰/۸۸ تا ۰/۹۰٪، برای مقیاس سازش اجتماعی بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ و برای نمره کل بین ۰/۹۱ تا ۰/۹۳ گزارش کرد. در پژوهش خود ضرایب پایایی را برای سازش شخصی در گروه بینا ۰/۸۰، در گروه بینا ۰/۸۸ و برای مقیاس سازش اجتماعی در گروه بینا ۰/۷۸ در گروه بینا ۰/۷۸ و در گروه نابینا ۰/۶۷ گزارش کرد. در پژوهش خجسته مهر ۱۳۹۱ برای اندازه گیری سازگاری اجتماعی استفاده شد. ضریب پایایی با استفاده از روش همسانی درونی آلفای کرونباخ برای مقیاس سازگاری اجتماعی ۰/۷۰ به دست آمد که نتایج نشان داد مقیاس دارای پایایی قابل قبولی است.

۳- پرسشنامه استاندارد سبک هویت (ISI-6G): پرسشنامه سبک های هویت اولین بار توسط برزونسکی (۱۹۸۹) برای اندازه گیری فرآیندهای شناختی-اجتماعی که نوجوانان در برخورد با مسائل مربوط به هویت از آن استفاده می کنند، طراحی شد. براساس دیدگاه برزونسکی نوجوانان سه جهت گیری متفاوت را انتخاب می کنند. پرسشنامه سه سبک هویتی شامل اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی را مورد ارزیابی قرار می دهد و شامل ۴۰ سؤال است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در بخش آمار توصیفی، برای توصیف و طبقه بندی داده ها از میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی و در بخش آمار استنباطی، برای آزمون فرضیه های تحقیق از روش رگرسیون چند متغیره استفاده شد. جهت تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS ۲۳ استفاده گردید.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها برای پاسخگویی به سؤالات و فرضیه های پژوهش از اهمیت خاصی برخوردار است، تجزیه و تحلیل اطلاعات از اصلی ترین و مهم ترین بخش های پژوهش محسوب می شود. داده های خام با استفاده از فنون آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند و پس از پردازش به شکل اطلاعات در اختیار استفاده کنندگان قرار می گیرند. در این بخش ابتدا آمار توصیفی شاخص هایی نظیر فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد نمرات و در بخش استنباطی آزمون های همبستگی و رگرسیون چندگانه مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج بدست آمده در ادامه ارائه شده است.

اطلاعات توصیفی متغیر های پژوهش ویژگی های شخصیتی و سبک های هویت و سازگاری اجتماعی در جدول ۱ ارائه شده است.

^۱. biserial

جدول ۱. توصیف آماری نمرات متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه	چولگی	کشیدگی
روان نژندی	۳۱۹	۲۴/۰۰	۳/۵۲	۴/۰۰	۱۱/۰۰	۰/۳۲	۱/۰۰
برون گرایی	۳۱۹	۲۰/۰۰	۲/۳	۵/۰۰	۹/۰۰	۰/۱۰	۰/۰۶
گشودگی	۳۱۹	۲۶/۰۰	۳/۲۲	۶/۰۰	۱۳/۰۰	۱/۳۹	۲/۳۹
سازگاری	۳۱۹	۲۶/۰۰	۲/۴۵	۶/۰۰	۱۴/۰۰	-۰/۵۴	۱/۰۳
وظیفه مداری	۳۱۹	۲۴/۰۰	۲/۰۲	۱۲/۰۰	۲۵/۰۰	-۰/۳۵	۰/۰۶
اطلاعاتی	۳۱۹	۱۱/۲۱	۴/۵۵	۹/۰۰	۱۶/۰۰	۰/۳۱	۰/۶۴
هنجاری	۳۱۹	۶/۵۳	۲/۰۰	۲۰/۰۰	۱۰/۳۹	۰/۹۱	۴/۱۳
سردرگم/اجتنابی	۳۱۹	۱۶/۹۸	۱/۸۱	۱۲/۰۰	۲۱/۰۰	۰/۱۰	۰/۰۶
تعهد هویت	۳۱۹	۳۴/۱۶	۲/۰۲	۲۹/۰۰	۳۹/۰۰	۱/۳۹	۲/۳۹
سازگاری اجتماعی	۳۱۹	۶/۵۳	۱/۵۶	۱۹/۷۰	۴۲/۳۹	۰/۹۱	۴/۱۳

چنانچه در جدول ۱ نشان داده شده است همه متغیرهای پژوهش دارای قدر مطلق ضریب چولگی کوچکتر از ۳ و قدر مطلق ضریب کشیدگی کمتر از ۱۰ هستند، بنابراین تخطی از بهنجار بودن داده ها قابل مشاهده نیست.

در جدول ۲ از آزمون آماری کولموگروف اسمیرنوف^۱ نرمال بودن داده‌ها مورد آزمون قرار گرفت:

جدول ۲. آزمون کولموگروف اسمیرنوف تک نمونه‌ای

متغیرها شاخص آماری	سازگاری اجتماعی	سردرگم/اجتنابی	هنجاری	اطلاعاتی	وظیفه مداری	سازگاری	گشودگی	برون گرایی	روان نژندی
Z	۰/۱۱	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۱۰	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۰۹	۰/۰۵
P	۰/۰۷	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۱۸	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۴۳	۰/۲۰
سطح معناداری	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵

با توجه به نتایج جدول ۲ و سطوح معناداری به دست آمده و اینکه سطح معنی داری برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از مقدار خطا می‌باشد پس فرض H_1 رد شده و نتیجه گرفته می‌شود که توزیع داده‌ها (پاسخ‌های پرسش‌نامه‌ها) از توزیع نرمال پیروی می‌کند؛ بنابراین از آزمون‌های آماری پارامتریک در ادامه استفاده خواهد شد.

^۱- Kolmogorov- Smirnov

فرضیه اول پژوهش: بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه دوم برای بررسی همبستگی بین صفات شخصیتی والدین با سازگاری اجتماعی از همبستگی پیرسون استفاده شده است که اطلاعات آن در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۳. ماتریس همبستگی بین خرده مقیاس های مختلف

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
روان نژندی	۱				
برون گرایی	**۰/۵۹۵	۱			
گشودگی	**۰/۷۴۱	*۰/۱۸۹	۱		
سازگاری	**۰/۷۶۶	**۰/۲۶۲	**۰/۲۸۹	۱	
وظیفه مداری	**۰/۸۵۴	**۰/۴۸۴	**۰/۵۵۵	**۰/۷۵	۱

برای پاسخ گویی به فرضیه های پژوهش از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است، همان طور که نتایج جدول ۳ نشان می دهد، با ورود متغیرهای پیش بین به معادله میزان R و R^2 قبل و بعد از عمل به ترتیب برابر با ۰/۳۶۷، ۰/۱۳۵ به دست آمده که به لحاظ آماری معنادار است. بر این اساس می توان گفت در حدود ۱۴ درصد از واریانس متغیر سازگاری اجتماعی توسط متغیر پیش بین تبیین شده است.

نتایج آزمون تحلیل واریانس در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۴. نتایج آزمون تحلیل واریانس

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
۳ رگرسیون	۲۸۴۸/۸۸	۲	۹۴۹/۶۲	۹/۶۱	۰/۰۱
باقیمانده	۷۸۹۹/۶۸	۳۱۵	۹۸/۷۴		
کل	۱۰۷۴۸/۵۷	۳۱۸			

در جدول ۳ نتایج آزمون تحلیل واریانس به منظور بررسی مدل رگرسیونی ارائه شده آورده شده است. بر اساس نتایج مندرج در جدول، مقدار F بدست آمده برابر با ۹/۶۱۷ می باشد که در سطح آلفای کوچکتر از ۰/۰۱ معنی دار است که نشان می دهد ویژگی های شخصیتی قادرند تغییرات مربوط به متغیر سازگاری اجتماعی را به خوبی تبیین نمایند و نشان دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده است.

جدول ۵. تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش بینی سازگاری اجتماعی از طریق ویژگی های شخصیتی

شاخص های هم خطی	ضرایب		ضرایب استاندارد نشده				
	استاندارد شده		استاندارد نشده				
VIF	Tolerance	سطح معنی داری	T	Beta	خطای استاندارد	B	مدل
		۰/۰۰۱	۸/۴۲		۱۲/۱۱	۱۰۲/۰۹	ثابت
۱/۱۳	۰/۸۸	۰/۰۰۹	۲/۶۹	۰/۲۷	۰/۲۸	۰/۷۷	گشودگی
۱/۱۵	۰/۸۶	۰/۰۱۵	۲/۴۷	۰/۲۵	۰/۲۶	۰/۶۵	وجدان گرایی
۱/۰۶	۰/۹۴	۰/۰۴	۲/۰۰	۰/۱۹	۰/۲۳	۰/۴۷	روان نژندی

در جدول ۴ نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش بینی سازگاری اجتماعی از طریق ویژگی های شخصیتی، آورده شده است. بر اساس مندرجات جدول، این متغیرها، به شکل معنی داری سازگاری اجتماعی را پیش بینی می نمایند. با توجه به مقدار آماره تحمل که از مقدار برش ۰/۱ بیشتر است و آماره تراکم عاملی (VIF) که از مقدار برش ۱۰ کمتر است، نتیجه می شود که از مفروضه هم خطی، تخطی صورت نگرفته است. در مدل نهایی، مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای متغیر گشودگی برابر با ۰/۲۷۵، وجدان گرایی برابر با ۰/۲۵۵ و برای روان نژندی برابر با ۰/۱۹۸ می باشد. با توجه به مقدار آماره های t بدست آمده که در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار می باشد، فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار گرفته و نتیجه می گیریم که این متغیرها می توانند به شکل معنی داری سازگاری اجتماعی را پیش بینی نمایند.

فرضیه دوم پژوهش: بررسی رابطه سبک های هویتی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه دوم برای بررسی همبستگی بین سبک های هویتی با سازگاری اجتماعی از همبستگی پیرسون استفاده شده است که اطلاعات آن در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۶. ماتریس همبستگی بین خرده مقیاس های مختلف

متغیرها	۱	۲	۳	۴
اطلاعاتی	۱			
هنجاری	**۰/۴۵	۱		
سردرگم/اجتنابی	**۰/۴۸	*۰/۲۳	۱	
سازگاری اجتماعی	**۰/۶۱	**۰/۳۵	*۰/۳۵**	۱

نتایج جدول فوق نشان می دهد بین متغیرهای سبک های هویتی با سازگاری اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد، چنانچه مشاهده شد بین سبک اطلاعاتی با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، همچنین بین سبک هنجاری با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، اما بین سبک سردرگم با سازگاری اجتماعی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد.

نتایج آزمون تحلیل واریانس در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۷. نتایج آزمون تحلیل واریانس

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
۳ رگرسیون	۴۳۹۲/۱۸	۲	۹۶۵/۱۰	۵/۳۳	۰/۰۱
باقیمانده	۷۸۹۹/۲۴	۳۱۵	۹۹/۵۹		
کل	۱۳۴۸۳/۴۱	۳۱۸			

در جدول ۷ نتایج آزمون تحلیل واریانس به منظور بررسی مدل رگرسیونی ارائه شده آورده شده است. بر اساس نتایج مندرج در جدول، مقدار F بدست آمده برابر با ۵/۳۳ می باشد که در سطح آلفای کوچکتر از ۰/۰۱ معنی دار است که نشان می دهد سبک های هویتی قادرند تغییرات مربوط به متغیر سازگاری اجتماعی را به خوبی تبیین نمایند و نشان دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده است.

جدول ۸. تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش بینی سازگاری اجتماعی از طریق سبک های هویتی

مدل	B	خطای استاندارد	Beta	ضرایب استاندارد		T	سطح معنی داری	Tolerance	VIF	شاخص های هم خطی
				شده	نشده					
۳ ثابت	۱۰۲/۰۹	۱۳/۱۴			۵/۱۸	۰/۰۰۱				
اطلاعاتی	۰/۷۷	۰/۶۵	۰/۳۵		۳/۲۲	۰/۰۰۱	۰/۵۴	۲/۱۸		
هنجاری	۰/۶۵	۰/۲۵	۰/۴۵		۲/۵۶	۰/۰۰۱	۰/۹۹	۲/۰۵		
سردرگم/اجتنابی	۰/۴۷	۰/۱۴	۰/۵۵		۴/۰۰	۰/۰۰۱	۰/۴۲	۳/۵۴		

در جدول فوق نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش بینی سازگاری اجتماعی از طریق سبک های هویتی، آورده شده است. بر اساس مندرجات جدول، این متغیرها، به شکل معنی داری سازگاری اجتماعی را پیش بینی می نمایند. با توجه به مقدار آماره تحمل که از مقدار برش ۰/۱ بیشتر است و آماره تراکم عاملی (VIF) که از مقدار برش ۱۰ کمتر است، نتیجه می شود که از مفروضه هم خطی، تخطی صورت نگرفته است. در مدل نهایی، مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای متغیر اطلاعاتی برابر با ۰/۳۵، هنجاری برابر با ۰/۴۵ و برای سردرگم برابر با ۰/۵۵ می باشد. با توجه به مقدار آماره های t بدست آمده که در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی دار می باشد، فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار گرفته و نتیجه می گیریم که این متغیرها می توانند به شکل معنی داری سازگاری اجتماعی را پیش بینی نمایند.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی و سبک های هویتی با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان پسر بود؛ و چنانچه نتایج نشان داد سازگاری اجتماعی بر اساس ویژگی های شخصیتی و سبک های هویتی قابل پیش بینی می باشد. پژوهش حاضر با یافته های پژوهش حاضر با یافته های الکسنین و الکسنین^۱ (۲۰۱۴)، هربرت و همکاران (۲۰۱۳)، ویکلد و سیلبرسن^۲ (۲۰۰۹)، لو، وانگ، تو و گو^۳ (۲۰۰۸)، زیرمسکی^۱ (۲۰۰۷)، تئودور و همکاران (۲۰۰۵)، بوتوین و همکاران

^۱. Aleksenin & Aleksenin

^۲. Wikeld & Serbesen

^۳. Lu, Wang, TU & Gou

(۲۰۰۴) همسو می باشد. در تبیین یافته های پژوهش می توان گفت که یکی از عوامل مؤثر بر سازگاری اجتماعی ویژگی های شخصیتی می باشد، در حقیقت افرادی با تیپ شخصیتی خاصی سازگاری اجتماعی بیشتری را تجربه می کنند، افرادی که برون گرا و گشوده هستند به دلیل اینکه در تعامل با افراد دیگر هستند و از ارتباط بین فردی با دیگران استفاده می کنند سازگاری بیشتری دارند و از سوی دیگر افرادی که ویژگی شخصیتی روان رنجوری را دارا هستند باعث می شود برخی جنبه های منفی مثل فرسودگی و خستگی هیجانی را در شغل خود تجربه کنند و این بر سازگاری آنها می افزاید. همچنین می توان اظهار داشت، دانش آموزانی که ویژگی شخصیتی برون گرایی دارند به محیط اطرافشان توجه نشان داده و می توانند در اطراف خود کاوش کرده و با ناراحتی ها و استرس ها مقابله کنند. همچنین می توان گفت که برون گرایی حالتی است که با احساس مثبت بودن و در ارتباط بودن با دیگران و خوش رفتار بودن همراه می باشد و بر کاهش ویژگی های منفی ارتباط مؤثر می باشد. لذا شناخت ارتباط بین برون گرایی با سازگاری اجتماعی از اهمیت وافری برخوردار می باشد. همچنین می توان بیان داشت سبک های هویتی اطلاعاتی و هنجاری به عنوان بر سازگاری اجتماعی تأثیر مثبت می گذارند، اما اجتنابی بر کاهش سازگاری اجتماعی منجر می گردد. از جمله محدودیت های پژوهش حاضر عدم وجود کنترل برای متغیرهای مداخله گر از جمله شیوه های تربیتی والدین و عوامل وراثتی که پژوهشگر قادر به کنترل آنها نبوده است. نبودن پژوهش مشابه با پژوهش حاضر در نتیجه پژوهشگر را در جمع آوری اطلاعات و نتیجه گیری با مشکلاتی مواجه کرد. محدود بودن جامعه آماری پژوهش حاضر به دانش آموزان پسر مقطع متوسطه دوم، در نتیجه تعمیم نتایج به سایر دانش آموزان باید با احتیاط صورت پذیرد. لذا پیشنهاد می شود کارگاه هایی در باب بررسی سازگاری اجتماعی و مؤلفه های مؤثر بر آن برگزار شود و آگاهی های لازم به دانش آموزان داده شود.

منابع

۱. حسین مردی، علی اصغر؛ حسین مردی، زهرا (۱۳۹۴). پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در سال ۱۳۹۲. مجله علمی پژوهان، دوره ۱۳، شماره ۳، ص ۲۲-۱۵.
۲. حق شناس، ح. (۱۳۸۵). طرح پنج عاملی ویژگی های شخصیت راهنمای تفسیر و هنجارهای آزمون های NEO PI R و NEO FFI. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز.
۳. دست آموز، منیر. (۱۳۹۲). رابطه خود مختاری و عزت نفس با انگیزه تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی شهرستان گناباد. دانشگاه گناباد. چاپ نشده.
۴. ریو، مارشال (۲۰۰۵). انگیزش و هیجان. ترجمه ی یحیی سید محمدی، (۱۳۸۶). ویراست چهارم. تهران: نشر ویرایش
۵. سپهوند، رضا؛ نصرافهانی، علی؛ عارف نژاد، محسن و سبحانی، محمد. (۱۳۹۲). تأثیر رهبری معنوی بر انگیزش درونی کارکنان. چشم انداز مدیریت دولتی، شماره ۱۳، صص ۱۲۷-۱۰۷.
۶. سلیمی بنی، انسیه (۱۳۹۵). عنوان: بررسی رابطه میزان استرس شغلی با تیپ های شخصیتی و رضایت سازمانی کارکنان بانک قوامین شهرستان شهر کرد سال ۹۴. دانشگاه آزاد خمینی شهر، چاپ نشده.
۷. صبحی قراملکی، ناصر (۱۳۹۱). پیش بینی انگیزه ی پیشرفت تحصیلی بر اساس هوش هیجانی دانش آموزان. مجله روانشناسی مدرسه، دوره ی ۱، شماره ی ۳/۶۲-۴۹.

¹. Zirmeski

۸. قدیری، پروین؛ اسد زاده، حسن؛ درتاج، فریبرز (۱۳۹۰). بررسی رابطه ادراک از محیط کلاس درس و جهت گیری هدف با پیشرفت تحصیلی ریاضی در دانش آموزان دختر پایه ی سوم متوسطه، فصلنامه روانشناسی تربیتی، شماره نوزدهم، سال ششم.
۹. گلدوست، اصغر و معینی کیا، مهدی. (۱۳۸۸). رابطه ی راهبردهای یادگیری خودتنظیم و راهبردهای انگیزش برای یادگیری با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، دوره ۱، شماره ۲۳، صص ۸۵-۱۰۰.
۱۰. میرزائی، ط. (۱۳۹۲). بررسی رابطه عواطف و وجدان با قضاوت اخلاقی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم.
۱۱. یوسفی، علیرضا؛ قاسمی، غلامرضا؛ فیروزنیا، سمانه (۱۳۸۸). رابطه پیشرفت با هیجان خواهی. مجله ایرانی آموزش در پزشکی، دوره ۹، شماره ۱، صص ۸۵-۷۹.
12. Argyle, M. (2013). *The psychology of happiness*. London: Routledge.
13. Berzonsky, MD. (2010). The structure of Identity: Commentary on Jane Kroger view of Identity status. *Identity: An International Journal of Theory and Research*. 2(Q), 21-25. Berzonsky,
14. M.D., & Kuk, L.S. (2011). Identity style, psychosocial maturity, and academic performance. *Personality and Individual Differences*, 39, 1, 235-247.
15. Botvin, G.J., Kantor, L.W. (2007). Preventing alcohol and tobacco use through life skill training. *Journal of alcohol Research & Health*. 24(4), 8-25.
16. Diener, E. & Lucas, R.E. (2000). Subjective well-being running need: Emotional well-being. Chapter in M. Lweis & J.M.Havilland. *Hand book of Emotions*, New york: Guilford. PP.325-337.
17. Felton, B. J., Revenson, T. A. (2008). coping with chronic illness: a study of illness controllability and the influence of coping strategies on psychological adjustment. *Journal of Consultant Clinical Psychology*, 52, 343- 53.
18. Forster, M., Grigsby, T. J., Bunyan, A., Unger, J. B., & Valente, T. W. (2015). The protective role of school friendship ties for substance use and aggressive behaviors among middle school students. *Journal of school health*, 85(2), 82-89.
19. Garber J, Keily MK, Martin NC. (2002). Development of adolescence depressive symptoms: predictors of change. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*. 70:79-95.
20. Hojati, M., Emadi Zyarati, N., Hadadian, F. and Rezaee, M. (2013); Effect of training Fordyce Happiness on Increase students' self-efficacy, *Elixir Psychology*, 57, 14268-14270.
21. Kim. Y. H. (2008). Correlation of mental health problem with psychological constructs in adolescents Inter national. *Journal of nursing studies*. 40. 115-124
22. Kusurkar R, Croiset G, Ten Cate OTJ(2011). Twelve tips to stimulate intrinsic motivation in students through autonomy-supportive classroom teaching derived from Self-Determination Theory. *Med Teach*. ; 33(12): 978-82.
23. Marcia, J. E, (1993). The status of the statuses: Research review. In J. E. Marcia, A. S. Waterman, D. R, Marcia, J.E. (2008). Development and Validitation of Ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
24. Mccullough, Michael E, et al., (2009). Religion, self-Regulation, and self-control: Associations, Explanation, and implications, *Psychological Bulletin*, V.135,

25. Peterson, & Huang, B, (2003). The effect of religious- spiritual coping on positive attitudes of adult Muslim refugees Kosovo and Bosnia, *The international Journal for the psychology of religion*, V13.
26. Pintrich, PR & DeGroot, EV. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance, *JEP*, 82(1): 33-40.
27. Qing, Z. H., Jing, G., Yazhuan, L., Ting, W., & Junping, M. (2016). Promoting preservice teachers' critical thinking Disposition by inquiry-based chemical experiment. *Social and Behavioral Sciences* 9 (?) 1429–1436.
28. Qing, Z. H., Jinga, G., & Yan, W. (2010). Promoting preserves teachers' critical thinking skills by inquiry-based chemical experiment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2):4597-4603.
29. Tabachnick BG, Fidell LS(2012). *Using Multivariate Statistics*. 6 th ed. New Jersey: Pearson Education.
30. Todorović, D., & Mitrović, M. (2017). Various modalities of aggressive behaviour and emotional competence among students of sport and physical education and studentsof other faculties—a pilot study. *Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport*, 389-398.

The Relationship of Personality Traits and Identity Styles with Social Adjustment among High School Boy Students in Tehran City

Shiva Ahmadi¹, Farzaneh Golkar²

1. Master in General Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran, Tehran, Iran
(Corresponding Author)

2. Master in Clinical Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran, Tehran, Iran

---

Abstract

This study aims to investigate the relationship of personality traits and identity styles with social adjustment among high school students in the city of Tehran. This is an applied research in terms of the purpose and a descriptive-correlational research in terms of the data collection method. The study population consists of high school boy students in the city of Tehran, among whom 319 students were selected as the sample size using Morgan table and the random cluster sampling method (in such a way that several districts were initially selected, and then several schools were selected from those districts, and then several classes were selected from those schools). The students responded to the Neo Personality Types Inventory (1985), Berzonsky's (1985) Identity Styles Questionnaire and California Social Adjustment Scale (1939). The reliability of all of the research components was obtained as 0.70, and content validity was used for validity assessment. The multiple correlation coefficient between all of the predictor variables and the criterion variable is 0.48. In addition, the coefficient of determination (R square) is 0.23, which shows the extent to which the variance is accounted for and the social adjustment variable is affected by identity styles and personality traits and its components. It seems that personality traits and identity styles affect the students' social adjustment and there should be programs for the growth of social adjustment in students, taking into account their personality traits and basic identity styles.

Keywords: personality traits, identity styles, social adjustment.
